

GÄLLIVARE

Nr 1 · 1975 · Årgång 6

KOMMUNBLAD

INFORMATION FRÅN KOMMUNEN TILL ALLA INVÅNARE

Hur går det till att få ett kommunalt anslag? Det här numret av Gällivare kommunblad ger bl.a. en bild av kommunens affärer 1975. En kommunal budget är tusentals poster. Även föreningar får stöd i olika former. Ungdomarna på bilden tillhör en teatergrupp i Unga Örnar. Annat i det här numret: Dagcentralen vid Lövberga blir ett spännande "allaktivitetshus". Glesbygdens varuförsörjning har utretts.

Gunnar Lidman: Högre skatt men ändå prutningar i budgeten

Det här numret av kommunbladet domineras av budgeten för 1975 — alltså de gemensamma insatser, som vi alla gör genom kommunen. De olika utgiftsposterna uttrycker bara de anspråk, som invånarna har på kommunen. Efter allt som sagts i den offentliga debatten behöver jag inte påpeka, att anspråken har fått tonas ner inför 1975. Och det gäller i stort sett alla kommuner i Sverige. Vi har alltså tvingats pruta i budgetarbetet.

VI HÖJER SKATTEN

med 1 krona per skattekrona (per beskattad hundralapp). Här stod vi inför svåra "vägval": Skulle vi skära ner ytterligare i en redan hårt nerskuren budget? Eller låna mera pengar? Vi valde att begränsa låneanspråken och i stället skattefinansiera så mycket som möjligt. Personligen tror jag, att det beslutet blir till glädje de närmaste åren. Som vi har sett i pressen eller hört i radio och TV diskuterar man nu ett kommunalt "skattestopp" för de närmaste två åren. Motivet är att den beslutade skattereformen — som bara gäller stats-skatten — annars riskerar att urholkas.

VÅR KOMMUN

försöker i det läget att bygga upp en solid ekonomi. Det finns också andra osäkra faktorer inför de närmaste åren. Vi vet inte mycket om konjunkturerna, men de flesta bedömare befarar en nedgång. Vi lever också i en internationell inflationsvåg, som givetvis också berör kommunens affärer.

Skatteunderlaget i en kommun är resultatet av invånarnas arbetsinsatser. Under de när-

maste åren lär vi få en intensiv debatt om avvägningen mellan statsskatt och kommunalskatt och mellan indirekt och direkt beskattning.

Bara ett påpekande: I och med att samhällets skatteuttag flyttas från direkt till indirekt beskattning i olika former (moms, arbetsgivaravgifter, osv) måste kommunerna kompenseras genom tillskott av statsmedel. Annars är det risk att skattereformerna går ut över åldringsvård, utbildning och annat som kommunerna svarar för.

I DET HÄR NUMRET

har vi — utöver budgetredovisningen — försökt ge några glimtar av hur kommunens skattepengar används. Bildreportaget från dagcentralen vid Lövberga är ett viktigt exempel. Den anläggningen är en socialpolitisk händelse, som pekar framåt: Dagcentralen kan bidra till att "öppna" institutionsvården — och det är, som bekant, en allmän strävan just nu.

VÅRA MÖJLIGHETER

att skapa ett gott samhälle är helt beroende av att vi har arbete i kommunen. Gällivare har problem — men det finns också goda möjligheter att skapa en allsidigare arbetsmarknad. Det har vi försökt påvisa i arbetet med Länsplanering 74, som redovisas på annan plats.

Beslutet om Stålverk 80 är en för länet avgörande händelse, kanske en vändpunkt. Men betyder jätteinvesteringen också en snabbare avfolkning av inlandet? Vilka blir konsekvenserna för Gällivare? Det finns givetvis frågetecken kring ett så stort projekt, men tills vidare finns det goda skäl att

betrakta beslutet som en positiv händelse också för vår kommun. Det rör sig ändå om ett genombrott för det gamla norrbottniska kravet, att mer av våra råvaror ska förädlas i den här landsändan. Det nya stålverket minskar inte betydelsen av malmtillgångarna i kommunen — och det måste också finnas chans, att vi får glädje av spridningseffekterna i form av mera verkstadsindustri och annan förädling.

Det finns alltså anledning till viss optimism. Men det finns också inslag i prognoserna — och i budgetsiffrorna! — som visar, att de närmaste åren inte blir problemfria. Det gäller att i alla sammanhang "lyfta fram" kommunen, peka på våra möjligheter, inventera idéer och uppslag och delta i opinionsbildningen.

OCH DET ÄR

en gemensam uppgift för alla som bor i kommunen!

Gunnar Lidman

GUNNAR LIDMAN
Kommunalråd

GÄLLIVARE
KOMMUNBLAD

INFORMATION FRÅN KOMMUNEN TILL ALLA INVÅNARE

Utgivare: Gällivare kommun
Produktion: Luleå Redaktions-tjänst/AnnaBritta och Macke Nilsson
Bilder: Lule-Bild
(Torsten Berglund)
Tryck: Norrbottens Lito, 1975

KVITTO

Skattebetalarna i Gällivare kommun betalar för 1975*
88.400.000 kronor (88,4 miljoner)

eller 15:75 på varje beskattad hundralapp för följande gemensamma utgifter:

	Belopp milj.	Procentandel av utgifterna	Per skattekrona (besk. hundralapp)
SKOLAN	32,3	37,4	5:09
lokaler	12,9	14,9	2:34
skolmåltider	4,7	5,4	0:85
skolskjutsar	1,5	1,6	0:25
grundskolan	4,8	5,5	0:86
gymnasieskolan	1,2	1,3	0:20
SOCIAL OMVÅRDAD	22,2	25,6	4:03
barn- och ungdomsvård	1,3	1,4	0:22
institutioner m.m. för barn och ungdom	3,1	3,5	0:55
socialhjälp	1,6	1,7	0:27
service till pensionärer och handikappade	12,3	14,2	2:24
FRITID SAMT STADSBYGGNAD, GATOR OCH PARKER	13,1	15,1	2:38
Totalt kräver dessa tre utgifter (skolan, den sociala omvårdnaden och fritid m.m.) 78,1 procent av kommunens nettokostnader eller 12:30 per beskattad hundralapp.			
ÖVRIGA UTGIFTER:			
Central förvaltning	4,9	5,6	0:88
Rätts- och samhällsskydd	2,9	3,3	0:52
Fastighetsförvaltning och bostadsförsörjning	3,7	4,3	0:68
Kommunikationer och näringsliv	3,9	4,5	0:71
Industriell verksamhet, bl.a. vatten, avlopp och energiförsörjning	3,4	3,9	0:61
Hälsa- och sjukvård	0,3	0,3	0:05
Summa driftskostnader	86,7	100	15:75

GÄLLIVARE KOMMUN

*) . . . men det kostar mycket mer!

Kommunalskatten betalar bara en del av våra gemensamma utgifter i kommunen. I verkligheten krävs det ca 170 miljoner för att kommunens affärer ska "gå ihop"! Betydande utgifter klarar vi genom statliga bidrag. Staten betalar t.ex. större delen av lärarlönerna i våra skolor.

Gällivare kommun får också skatteutjämningsbidrag via statsskatten. Det är ett anslag, som betalas till kommuner med svag skattekraft. Kommunerna i Norrbotten — utom Piteå och Luleå — är placerade i den "skattekraftsgrupp", som får mest pengar i skatteutjämningsbidrag. Vi garanteras genom riksdagsbeslut rätt till 130 procent av medelskatte-kraften i landet. För 1975 innebär det att Gällivare tillförs 37:70 skatte-kronor per person. Skatteutjämningsbidraget ger oss alltså 969.100 skatte-kronor extra (alltså beskattade hundra-

lappar att räkna med, när vi bestämmer vad vi har råd att kosta på oss). Kommunens inkomster 1975 baseras på vad vi alla tjänade ihop 1973, alltså de inkomster som fastställdes efter deklarationen i februari 1974. Den som vill räkna fram sina egna insatser i kommunens budget kan alltså använda den inkomst, som taxerades till kommunal beskattning på skattsedeln för slutgiltig skatt 1974.

15:75 per beskattad hundralapp går till kommunen, 10:50 till lands-tinget (som svarar för bl.a. sjuk-vården). En som har 20.000 i beskattningsbar inkomst betalar alltså 200 x 15:75, alltså 3.150 kronor, till kommunen.

"Kvittot" berättar hur pengarna fördelas i budgeten. Vad samman-ställningen inte visar är, att kommu-nen i dag är den största arbetsgivaren

i kommunen! Ca 2.000 kommun-invånare i praktiskt taget alla yrken arbetar i kommunal tjänst. Kommunens löner och personalomkostnader beräknas till drygt 75 miljoner för 1975.

Som andra kommuner har Gällivare ansträngda finanser. I budget-arbetet har många anslagskrav stru-kits eller skjutits på framtiden. Det gäller inte minst nya anläggningar. Trots prutningarna satsar kommunen ca 35 miljoner i nybyggen. I den delen av budgeten — kapitalbud-geten — räknar kommunen med 8,7 miljoner i statsbidrag. 4 miljoner tas ur investeringsfonden och 4 mil-joner lånas. Drygt 10 miljoner av skattepengarna går till investeringar.

Mer om kapitalbudgeten på annan plats i tidningen.

Välkomna till LÖVBERGA!

Dagcentralen vid Lövberga ålderdomshem i Malmberget är nu byggd! Ett ställe för gemenskap, en mötesplats, som ska ge människor ljus, mat, värme — så är anläggningen tänkt.

Allt finns runt "torget" — bad, bassäng, hobbylokaler, utrymme för studier och fester. Dagcentralen är rymlig, men har ändå fått en utformning, som skapar en intim atmosfär.

En reliefplatta, med symbolerna för ljus, mat och värme pryder ett par av väggarna i den nya dagcentralen i Lövberga ålderdomshem.

Det är järntecknet, luffarkakan och ett samiskt tecken för värme (eld).

Idén kommer från arkitekten Hans Mauritzson på H. M. Arkitektbyrå i Sundsvall, som har utformat anläggningen. Pensionärerna på terapiavdelningen har praktiskt bearbetat idén

med relieferna, som nu kan ses som en symbol för hela anläggningen.

Här finns ljus, mat och värme.

EN GAMMAL IDE

Dagcentralen kom till efter en gammal idé om en gemensam samlingslokal för de bägge byggnaderna på Lövberga ålderdomshem i Malmberget.

Lövberga består av två byggnader, som var förenade med varann genom en kulvert mellan de två husen. Kul-

verten var inte särskilt inbjudande och de gamla använde sig inte av den. De som bodde i det ena huset hade ingen kontakt med grannhusets gäster.

Idén om en samlingslokal i mitten av den långa gången växte till en idé om en serviceanläggning som skulle kunna betjäna både gäster på hemmet och de pensionärer som bor ute i samhället.

Dagcentralen är nu helt klar att ta emot sina gäster, som i en trivsam miljö kan få den service och den stimulans även gamla människor behöver.

Kostnaderna är beräknade till cirka 3 miljoner, men av dessa är 1.160.000 statsbidrag.

Anläggningen ska betjäna de

Samrådsgrupp i arbete, från vänster: Ester Isaksson, O. V. Stoltz, Teresia Lindgren, Hilma Johansson och Kerstin Pettersson.

Dagcentral för alla åldrar!

Kerstin Pettersson vid bassängkanten.

◀ cirka 80 gäster som bor på Lövberga men också bli samlingspunkt för pensionärer ute i samhället.

En barservering på entréplanet ska servera lunch och middag samt kaffe under hela dagen.

"Matsalen" har flexibla väggar så att man kan göra om den till smårum för andra aktiviteter. Här finns också en flyttbar scen för uppträdanden o. d.

I entrén finns också receptionen med tillgänglig personal hela dagen för att hjälpa folk tillrätta.

En kiosk och en affär för försäljning av terapins alster finns också i entréhallen.

Dagcentralen är en behaglig skapelse, med glada, men lugna färger. Folk ska kunna komma och gå, delta i aktiviteter eller titta på vad andra gör. Sköna soffor är strategiskt utplacerade med överblick över hela anläggningen. Genom entréhallen sträcker sig en "rökgång" från två öppna spisar. Rökgången går genom hela anläggningen från badbassängen

i botten, upp till taket och ger rymd och överblick.

Längst ner: vattenspegeln, en bassäng för att svalka av sig efter bastu eller annan motion. Terapilokalerna är samlade kring "torget" och här ska finnas både vävstolar och hyvelbänkar.

Dagcentralen ska fungera som centrum för terapi och annan sysselsättning. För bad, motion och ADL-träning. En sjukgymnast kommer att finnas tillgänglig under viss tid för sjukgymnastik och rörelseterapi.

SAMRÅDSGRUPPER

En fritidspedagog ska placeras här, men studieverksamheten ska drivas av pensionärernas egna föreningar samt andra organisationer och studieförbund.

Samrådsgruppen på Lövberga har aktivt deltagit i förberedelsearbetet med utformningen av dagcentralen. Samrådsgruppen består av pensionärer och personal.

Under arbetets gång har många

tips kommit in från den aktiva samrådsgruppen.

En del av de textilier som pryder väggarna i dagcentralen har vävts av pensionärer i terapin. Det gäller t. ex. ryorna vid ingångarna till gångarna mellan gamla Lövberga hemmet och dagcentralen.

Hela anläggningen är byggd handikappvänlig så att även rullstolsbundna ska kunna nyttja den.

Kerstin Pettersson, föreståndare för Lövberga, säger att planeringsarbetet för dagcentralen har gått ut på att göra anläggningen så trivsamt och öppet som möjligt.

En stereoanläggning ska installeras och kanske blir det dans då och då.

— Barnen från förskolan kommer och hälsar på ibland. Det samarbetet kanske kan utvidgas, säger Kerstin.

— Vi har också tänkt oss att gästerna på ålderdomshemmet och dagcentralen ska kunna bjuda släkt och vänner på fest ibland, kanske vid födelsedagar och liknande. Det ska vi kunna hjälpa till med här, säger Kerstin Pettersson.

Kan två dela på en daghemsplats?

Från 1 januari har Gällivare kommun beslutat om ändring av daghemsavgifterna.

De avgifter som i fortsättningen ska gälla är dels en fast avgift per månad och barn, dels en avgift för varje dag barnet vistas i daghemmet. Den lägsta avgiften är tre kronor och den högsta är 25 kronor om dagen för ett barn. Ungefär halva avgiften är en fast månadsavgift, lägst 20 kronor och högst 240 kronor i månaden.

Avgifterna är baserade på föräld-

rarnas bruttoinkomster från 1.500 kronor i månadslön till 8.201 kronor. Har man två eller flera barn, reduceras avgiften per barn.

OJÄMN BELÄGGNING

Ordföranden i sociala centralnämnden, **Frans Rynbäck**, säger att man med det här nya systemet hoppas på en jämnare beläggning i kommunens daghem.

Önskvärt vore att föräldrarna redan vid ansökningstillfället kunde ange om barnet kommer att vistas på

daghemmet hela dagarna. Två barn kanske kan dela på en plats så att ett barn kommer på förmiddagen och avlöses av ett annat barn på eftermiddagen. Avgiften delas mellan föräldrarna och en dyrbar daghemsplats blev tillfullo utnyttjad.

ALLA SEX-ÅRINGAR I FÖRSKOLA

Från 1 juli 1975 har kommunerna enligt lag skyldighet att erbjuda alla sexåringar och barn med särskilda behov plats i förskola. ▶

Här har alla barnen i Parkförskolan samlats kring Anita Toivonen, som läser sagor.

Matdags i Parkskolan

Mycket har förändrats i skolan de senaste åren.

Skolan har blivit "öppnare", nya undervisningsmetoder har utvecklats.

Det har också påverkat lokalernas utformning.

Ett av de senaste exemplen i Norrbotten är Parkskolan — lågstadie- och förskola i Gällivare.

Bilderna visar matsalen, där veckans "matvärdar" tar emot mat för "sina" bord.

Det är Hjördis Åhman och Inga-Britt Landström, som står för mathållningen.

Så klarar vi förskoleplanen

I Gällivare klarar man det med marginal. I tätorten blir t. o. m. platser över så att några femåringar också slinker med.

Parkförskolan i Gällivare som öppnades höstterminen 1974, har plats för 80 barn om dagen.

Källgatans daghem, som öppnades i augusti, tar också emot 80 barn, men har dessutom en fritidshemsavdelning.

Alpens daghem i Malmberget, inflyttning i januari—februari, har två daghemsavdelningar och en fritidshemsavdelning. Fritidshemmet tar

emot barn från 7—14 år, före och efter skolan.

Niilivara får deltidsförskola med en grupp om tio barn. Start vårvintern 1975.

KOMMUNENS FÖRSKOLEPLAN

I lagen om förskoleverksamhet i kommunerna sägs det också att: "I varje kommun ska finnas en av kommunfullmäktige antagen plan för förskoleverksamheten. I planen ska redovisas behovet av förskolor, familjedaghem och annan komplet-

terande förskoleverksamhet inom kommunen... Planen ska avse en period om minst fem år."

I Gällivare är snart planeringen klar för hela kommunens femårsperiod, men planen är inte behandlad i fullmäktige ännu. Planen är fullt realistisk, men i kommunens glesaste hörn återstår ännu några enstaka barn, som inte fått sina förskoleplatser inritade. Där får man tänka sig lite mindre konventionella lösningar, säger **Dan Johansson**, som utformat förslaget inom socialkontoret.

Skolskjutsen räddar byar

600 elever i Gällivare kommun åker bil eller buss till och från skolan varje dag.

Resorna kostar skattebetalarna nära 1,5 milj. 1975. Den insatsen har också en annan betydelse: Tack vare skolskjutsarna kan en rad buss- och billinjer hålla igång. Underlaget skulle annars inte räckas för att hålla igång kommunikationerna i en del glesbygder.

Vi försöker vara generösa med skolskjutsar, säger skolstyrelsens ordförande **Ulf Sundberg**. Det är ett sätt att göra det möjligt att bo i byar, som annars skulle avfolkas. Kan vi skjutsa elever till högstadierna, räddas också många byskolor, eftersom familjerna inte behöver flytta.

Underlag för högstadieskolor finns bara i Niilivaara, Hakkas, Malmberget och Gällivare. Dit skjutsas elever från hela kommunen, om inte dagsresorna blir för långa. Längsta avståndet för en högstadielev är 52 kilometer. De som har längre till skolan, får bo i elevhem under veckan.

— Vi försöker också undvika väntetider, säger Ulf Sundberg. Om eleverna slutar vid olika tider sätter vi in extraturer.

De åker från och till Tjautjasjaure, sammanlagt 5 mil, varje dag. Från vänster: Per-Olof Blombacker, Jonny Martinsson, Torsten Olsson, Tommy Olsson, Elsy Martinsson, Monica Martinsson, Karin Sandvärn, Annika Blombacker och Anne-Lis Martinsson.

Hur blir framtiden i

Gällivare kommun?

Hur blir framtiden i Gällivare kommun?

Vi måste veta ungefär hur många människor vi blir i kommunen — för att kunna planera.

Enskilda och familjer måste veta hur det t.ex. blir med skolor, jobb och annat för att kunna besluta för framtiden. Företag måste ha kunskaper om utvecklingen i kommunen och utsikterna i olika branscher. Och vi måste — inte minst — ha ett underlag för att planera all den gemensamma verksamhet, som kommunen svarar för. Det pågår ett ständigt planeringsarbete, grundat på bedömningar av utvecklingen de närmaste åren.

I den här artikeln sammanfattas fakta och prognoser för Gällivare kommun i den pågående Länsplanering 74.

Vi får inte bli färre än 25.000 invånare i Gällivare kommun! Helst bör folkmängden öka — över den "stoppgräns" — om vi ska trycka en god service och en allsidig arbetsmarknad. Det hävdar kommunen i det pågående arbetet med Länsplanering 74. Kommunen försöker också reda ut varför — och hur — avfolkningen ska hejdas.

Länsstyrelsens prognoser — som bygger på utvecklingen hittills, en del enkäter hos företag, osv. — tyder på att kommunens folkmängd fortsätter att minska. Enligt dessa beräkningar är vi 23.814 invånare 1980 och 23.448 omkring 1990. Men prognosmetoderna är osäkra.

44 "lokaliseringsjobb"

Den tillväxt vi haft i Gällivare kommun beror på utvecklingen i det näringsliv vi redan har, alltså i gruvindustrin, handeln och — inte minst — i landstingets och kommunens egna "företag".

Det statliga lokaliseringstödet gav bara 44 nya jobb under åren 1965—1973.

Fler industrijobb?

Gällivare kommun räknar med att industrisysselsättningen ska öka, men hoppas på en ny inriktning: Det måste bli mera förädling, mera verkstadsindustri.

Även helt nya industrigrenar ska växa ut. Ett exempel är konfektionsindustrin, som beräknas ge ca 200 jobb kring 1980.

Stålverk 80

Vad betyder Stålverk 80 i Luleå för Gällivare kommun? Konsekvenserna kan ännu inte överblickas, men kommunen räknar med nya arbeten i gruv- och verkstadsindustrin. Även transportnäringen berörs. Enligt den regionala trafikplanen ska malmtransporterna på stambanan till Luleå öka från 7 till 11 miljoner ton. Det ska också brytas mera malm i kommunen.

Byggmarknaden

Stora byggprojekt inom kommunen har gjort att den delen av arbetsmarknaden har varit överdimensionerad. Vattenfalls byggen och lasarettbygget är förklaringen. Kommunen räknar med att den delen av arbetsmarknaden reduceras de närmaste åren, även om Kalixälven byggs ut.

Handeln

Vi har en välorganiserad och rationell handel i Gällivare — om man jämför med andra kommuner i samma storlek. Kommunen räknar därför inte med några dramatiska förändringar de närmaste åren. Speciella insatser görs för att klara varudistributionen i glesbygden, vilken redovisas på annan plats i tidningen.

Fritid och turism

En annan viktig del av den pågående samhällsplaneringen, den fysiska riksplanen ("hushållning med mark och vatten") visar att Gällivare kommun har unika naturvärden. I länsplaneringen nämns anläggningarna på Dundret som en framtida, stor arbetsplats. Dundret kan också bli ett "hälsofjäll", som får betydelse för den förebyggande hälsovården i hela länet.

Bättre samspel

Kommunen påpekar att det krävs ett bättre samspel mellan företagens och kommunens planering. Kommunen måste i tid få reda på planerad brytningstakt, när det gäller kända malmtillgångar. LKAB, Boliden och Domänverket bör satsa på vidareförädling, ta fram nya produkter och utveckla verksamheten. Det är viktigt att de geologiska undersökningarna (SGU) snabbt redovisas och ger resultat. Tillkomsten av ett apatitverk är exempel på nya verksamhetsgrenar, som kommunen behöver.

Nya vårdbehov

1973 var 1.500 gällivarebor över 70 år, 1985 minst 2.300. Siffrorna visar att vårdbehoven — och personalbehoven — ökar. Också andra områden av den samhällsrelaterade servicen är en växande del av arbetsmarknaden. Kommunen nämner bl.a. arbetsmarknadspolitiken, den kollektiva trafiken och flygförbindelserna.

Kalixälven

Gällivare kommun berör också den pågående energi- och miljödebatten och säger: "Ur miljösynpunkt är en utbyggnad av vattenkraft den bästa". Slutsatsen är att lämpliga delar av våra älvar, inklusive Kalixälven, bör byggas ut.

Reservationer

Kommunstyrelsens yttrande om länsplanering 74 är inte enhälligt. Moderata samlingspartiet hävdar t.ex. att vattenkraften är av underordnad betydelse. Det är bättre att satsa på ångkraftverk, oavsett om ångan framställs av kärnreaktorer eller olja, kol, torv och annat bränsle.

Centerpartiet påpekar bl.a. att länsstyrelsen inte tagit hänsyn till en rad faktorer. Skogsvårdsprogrammet kan dämpa nedgången inom skogsbruket. Sänkt pensionsålder innebär att fler måste få jobb inom gruvindustrin. Apatitverk och kulsinterverk blir viktiga tillskott. Kalixälven behöver inte byggas ut.

Folkpartiet hävdar att förvärvsfrekvensen i Gällivare måste höjas, till samma nivå som riket i övrigt. Det kräver speciella insatser för att kvinnorna ska få arbete. Utvecklingen av den offentliga sektorn är helt beroende av industrilokaliseringarna. När det gäller fritiden vill folkpartiet satsa mer på fiskevård. Det finns andra energireserver än Kalixälven.

Vänsterpartiet Kommunisterna säger i sin reservation, att kommunen främst ska påverka de befintliga företagen att bygga ut sysselsättningen. Entreprenadverksamheten måste trappas ner. Sänkt pensionsålder — 60 år för gruvarbetarna — betyder 100—125 nya jobb. När det gäller energin vill vpk satsa på att utveckla nya energikällor. Ett av de beslutande kärnkraftverken borde förläggas till Gällivare kommun. Vattenkraftverken i Luleälven kan byggas ut — men Kalixälven ska bevaras.

Fackliga krav

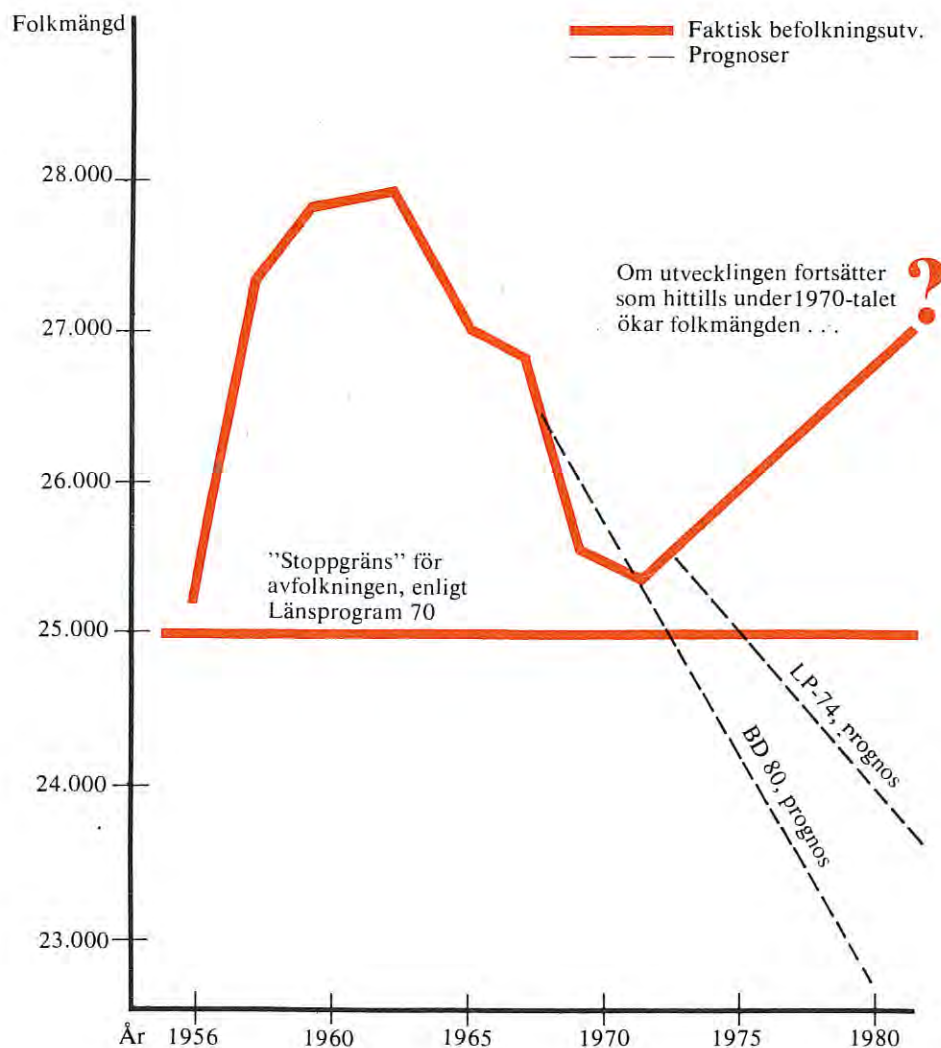
Kommunens yttrande om Länsplanering 74 har föregåtts av en omfattande debatt. Flera organisationer (FCO, TCO och SACO) har lämnat egna yttranden, som påverkat kommunens bedömningar och dessutom bifogats kommunens inlägga till länsstyrelsen.

Även en del studiecirkel har arbetat med länsplaneringen och uttalat sig om prognoserna.

Vad händer nu?

Vad händer nu med Länsplanering 74? Arbetet är en uppföljning av riksdagens beslut om regionalpolitiken 1972. Där bestämdes bl.a. att Gällivare i framtiden blir ett av fem "regionala centra" i Norrbotten. Den här etappen av länsplaneringen är en "kontrollstation" och ett försök att precisera vilka åtgärder, som behövs. Länsstyrelsen fogar nu samman ett program för hela länet — och kommunerna får möjlighet att yttra sig under våren.

Höstriksdagen 1975 får ta ställning till det regeringsförslag, som blir resultatet av Länsplanering 74.

Det är svårt att spå utvecklingen. Efter 1960-talets dramatiska "folkvandring" — som blev katastrofal för Gällivare kommun — befarade många en fortsatt nedgång. Den första länsprognosen (BD 80) byggde på vad som hänt under 1960-talet. Den blev en larmsignal! Nästa etapp av länsplaneringen innebar bl.a. att man satte en "stoppgräns" vid 25.000 invånare. Men prognoserna i den pågående länsplaneringen (Länsplanering 74) är fortfarande dystra. Gällivare kommun är mera optimistisk — som framgår av den här artikeln. De preliminära siffrorna för 1974 innebär att folkmängden minskat med 151 personer, men utvecklingen under 1970-talet och utsikterna för de närmaste åren gör det möjligt att tala om en stabilisering.

1,3 miljoner till föreningar

En budget innehåller tusentals budgetposter. Även enskilda och föreningar kan få anslag över kommunens budget.

Hur går det till när t. ex. en förening begär anslag av kommunen? Vilka regler gäller? Och vad blir det av pengarna?

För att organisationer ska kunna få bidrag för t. ex. ungdomsverksamhet i Gällivare kommun, gäller vissa villkor:

- 1) Organisationen ska vara uppbyggd och fungera enligt vedertagna demokratiska principer.
- 2) Organisationen ska vara inriktad på ungdoms- och fritidsverksamhet.
- 3) Organisationen ska tillhöra distrikts- och/eller riksorganisation.
- 4) Organisationen måste vara verksam.
- 5) Endast de som under föregående redovisningsår varit betalande medlemmar och registrerade i organisationens medlemsmatrikel får räknas. Kommunen har rätt att själv avgöra vad som avses med "betalande medlem".
- 6) Den som vill ha bidrag måste varje år lämna uppgift om
 - a) antalet matrikelförda medlemmar i organisationen
 - b) antalet medlemmar i åldern 12—24 år
 - c) antalet medlemmar i åldern 7—11 år.
- 7) Verksamhetsberättelse, kassatablå och revisionsberättelse måste inlämnas senast den 15 februari varje år till fritidsnämnden.

Det här verkar ganska byråkratiskt, men har fungerat smidigt i Gällivare under många år.

Fritidsnämnden använder sig också av en poängbedömning, som gör att nämnden snabbt kan räkna fram hur stora bidrag varje organisation kan få.

Poängskalan är 1—5 och räknas efter antalet deltagare med vissa tillägg för lagsporter. För glesbygden gäller speciell poängsättning. Det bidragsbelopp som kommunen anslagit divideras med summan av alla organisationers aktivitetspoäng och varje förening kan tilldelas sin andel.

Unga Örnars teatergrupp i Malmberget kan hållas igång tack vare kommunalt stöd. Trollgumman heter Annika Henevall.

Fördelen med detta system — säger fritidsintendent **Enar Olovsson** — är att det här förfarandet går relativt snabbt och att alla kan räkna ut på förhand hur stort bidrag som kan påräknas.

Ansökan om bidrag ska inlämnas senast den 15 februari. Redan i mars månad kan organisationerna få ut sina pengar.

FLERA OLIKA BIDRAG

En förening kan få flera olika bidrag. Kommunen satsar t. ex. på nya sammanslutningar genom s. k. start- och etableringsbidrag. Vidare betalar kommunen för ledar- och instruktörsverksamhet, ledarutbildning, motionsverksamhet, läger, hyror, inventarier, material och anläggningar. Allt som allt betalar kommunen ut 1.320.000 kronor till föreningarna. Den insatsen anses vara den effektivaste vägen att skapa en mångsidig verksamhet, som stimulerar alla unga att vara med.

KOMMUNEN SATSAR PÅ FÖRENINGSLIVET

Kommunen satsar medvetet på organisations- och föreningslivet.

Kommunen driver själv två ungdomsgårdar. En i Gällivare och en i Malmberget. Gården i Gällivare har flyttat över sin verksamhet till Backaskolan där man har bättre lokaler. Men i övrigt har föreningslivet hand om ungdomsarbetet i kommunen.

Föreningslivet har kommit tillbaka, säger Enar Olovsson. Dör föreningslivet, så dör också byn, är en gammal sanning. Därför satsar kommunen medvetet på det föreningsliv som finns ute i byarna. Där saknas inte heller lokaler. Nästan alla gamla skolor fungerar som föreningsgårdar och kommunen betalar stora summor i upprustningsbidrag för att hålla lokalerna i stånd. Kommunen lämnar också bidrag till nybyggnad av klubbstugor.

Man söker också nya vägar för att ytterligare utöka stödet till glesbygdens ungdomsarbete.

Enar Olovsson berättar att man just i dagarna sökt statliga pengar (glesbygdsbidrag) för att under tre månader under våren och tre under hösten i föreningslivet få igång verksamhet för barn 7—12 år i sju byar.

Pengarna, 50—75.000 kronor, ska bekosta utbildning av ledare samt användas till uppsökande verksamhet bland glesbygdens barn.

UNGA ÖRNAR ÄR EN AV DE ORGANISATIONER SOM FÅR KOMMUNALA SKATTEPENGAR 1975. VAD BLIR DET AV ANSLAGEN?

Gällivarekretsen av Unga Örnar har en stor ungdomsverksamhet över hela kommunen. Dess verksamhet riktar sig till barn från förskoleåldern till tonåren. Det är dels medlemsinriktad gruppverksamhet med cirka 670 medlemmar, dels utåtriktad verksamhet med öppet hus, filmkvällar, diskotek, teaterafton, osv. främst i ungdomsgårdar och på skolans lovdagar.

Den idéburna verksamheten riktar sig i första hand till medlemmar som på föreningsmöten och i gruppverksamhet får träning i kollektivt skapande och solidariskt samarbete.

— vad blir det av pengarna?

I grupperna 7—11 år förekommer pyssel av olika slag, keramik, batik, modellbygge, skapande lek, att skapa tillsammans, osv.

Tonårsgrupperna lagar mat, syr, snickrar, gör tennslöjd, osv. De grupperna finns mest utanför tätorten.

Förskoleverksamheten är mycket populär, under 1973—74 var 67 grupper igång i kommunen.

— Där kan vi inte få de vanliga kommunala bidragen, eftersom barnen är under sju år, men sociala centralnämnden lämnade bidrag för verksamheten, säger **Edith Wikman**, som tillsammans med **Nelly Waara** har hand om Gällivarekretsen.

Unga Örnar har, som andra organisationer, svårigheter med att rekrytera ledare. "Vi kan inte betala mer än 7:50 i timmen och då förstår ju alla att man måste vara idealist för att ställa upp", säger Nelly Waara.

Att få pengarna att räcka till allt vad man planerar är ett stort problem.

Unga Örnar skulle gärna vilja komma in i skolorna med håltimme- och rastverksamhet, men saknar pengar.

UNGDOMSLÄGER

Unga Örnar ordnar ofta lägervistelse för sina medlemmar. Det är oftast bara fråga om några dagar, men är ett uppskattat inslag i verksamheten.

Gällivarekretsen av Unga Örnar har under två års tid genomfört en försöksverksamhet med ungdomsläger i Björkudden. Deltagarna var inte medlemmar, men en del blev det senare. Förra året hade man en grupp som låg ute sex veckor, men sommaren 1974 delade man upp gruppen på två perioder och stannade ute i två—tre veckor. Det var ca 12 deltagare i varje grupp med tre ledare, som målade, byggde möbler, gjorde batik och vandrade i fjällen.

Alla var nöjda och det var också sociala centralnämnden, som var medarrangör.

Björkudden är en lägergård som ligger intill Killingevägen. Den hyrs på fem år av Domänverket och utnyttjas flitigt av medlemmarna.

Demokratisk fostran och att skapa förståelse för andra länder — det är ett par av målen för Unga Örnars verksamhet. Båda företeelserna finns med i den utställning, som ledarna Stefan Svanberg och Tomas Wikman demonstrerar. Det är barnen som har gjort utställningen.

Unga Örnar har en lägergård i Björkudden.

35,8 milj. satsas i nya anläggningar

De olika förvaltningarna i kommunen behövde nästa år satsa nära 50 miljoner i nya anläggningar, inventarier, maskiner och annan utrustning.

Det blir 35,8 miljoner!

De instanser, som "manglar" den kommunala bud-

geten—budgetberedningen, kommunstyrelsen och fullmäktige — tvingades alltså till omfattande prutningar. Och det märks särskilt i kapitalbudgeten — alltså planerna för nya investeringar. Många angelägna projekt fick alltså strykas eller skjutas på framtiden.

Det har vi råd med 1975

Kapitalbudgetens 35,8 miljoner är inte uteslutande nya anläggningar: 3,8 miljoner är amorteringar på gamla lån.

Investeringarna finansieras delvis av pengar, som förs över från driftbudgeten. Genom den transaktionen får vi ihop 10,6 miljoner till nya anläggningar. Hälften av den summan klarar vi genom skatthöjning: 1 krona per skattekrona (per beskattad hundralapp) ger kommunen 5 miljoner till investeringar. Vi får 8,7 miljoner i statsbidrag, 300.000 kronor i anslutningsavgifter. 7,7 miljoner är avskrivningsmedel — och 4 miljoner kommer ur egna investeringsfonder.

Kommunen räknar med att låna drygt 4 miljoner till investeringarna 1975.

Här är några exempel på nybyggen och nyanskaffningar, som finns med i kapitalbudgeten för 1975:

Brandförsvaret — som svarar för all räddningstjänst i kommunen — får en del pengar till ny utrustning, bl. a. 165.000 till brandbilar, 10.000 till kommunikationsradio och 35.000 till annan utrustning.

Tingshuset rustas upp med oljetank, ombyggnad av soprum, ventilation m. m. Nettokostnad för kommunen: 55.000.

Polishuset får nya garageportar för 50.000.

Flyghangaren, Vassaraträsk, kräver en nettoutgift på 70.000 kronor.

Kioskerna vid busstationen i Niilivaara, Hakkas och vid Vallmovägen rustas upp. Kommunen bidrar med totalt 120.000.

Träförädlingen investerar 100.000, av vilket kommunen betalar 70.000.

Trafiklederna är en dryg utgiftspost. Nyanläggningar 1975 berör bl. a. Cellulosavägen, Laestadiusvägen, Karhakaområdet, Koskullskulle, Skaulo och Mellanområdet.

Ytterbelysningen i Mellanområdet kostar 100.000 för 1975. 80.000 anslås till samma ändamål på landsbygden.

Mosebacke har en avstjälpningsplats, som ska saneras för 40.000, av vilket hälften är kommunala pengar. Lek- och grönområde vid Mosebacke Kullar ordnas för 120.000 — med 60.000 i kommunal nettoutgift.

Dundret får nya inventarier för 25.000 och maskininvesteringar på 40.000. Däremot ströks va-anläggningar och skidstadion, tills vidare.

Killingi: Serveringslokalerna kräver ett kommunalt anslag på 86.000 för 1975.

Utomhusbad på landsbygden rustas upp för 25.000 i kommunala anslag. För Ullatti tempererade bad avsätts 35.000.

Tjuonajokk: Båtlänningen rustas upp för 50.000. Kommunen svarar för hälften. Fem kanoter köps in för 10.000.

Elinvesteringarna 1975 beräknas till 755.000.

Mellanområdet: Vatten och avlopp byggs ut för totalt 4,6 miljoner. Kommunal utgift: 2,8 milj.

Nattavaara station och **Pålkem** får vattentäcker för 50.000 respektive 45.000.

S:a Mosebacke: Intäckningen av den s. k. bensinstationstomten kostar kommunen 161.000.

Det blir dyrare att åka på Dundret

PARTISTÖDET: De partier, som är representerade i fullmäktige, får ett kommunalt partistöd. 1975 höjs partistödet från 4.000 till 6.000 kronor per mandat.

SNÖSVÄNGEN: Vinterväghållningen — den s. k. snösvängen — kostar skattebetalarna 1,1 miljon. Arbetskontoret hade begärt ytterligare 250.000 för att kunna garantera snöröjning av gångbanorna i Gällivare och Malmberget efter varje snöfall. Men budgetberedningen och fullmäktige sa nej.

DUNDRET: Priserna höjs på Dundret. Stughyran för en natt blir 60 kronor, en höjning med en femma. Högsåsongen mars—maj är priset 75 kronor. Det kostar 10 kronor att

parkera en husvagn, 20 kronor med elström. Enkelbiljetterna på Dundret kostar i vinter 2 kronor, tidigare 1:50. De s. k. främjarbiljetterna blir 30 öre dyrare och kostar 1:50.

580.000 satsas på samlingslokalerna

BADPRISERNA: Badavgifterna höjs med 50 öre för vuxna och 25 öre för ungdomar. Hyrpriset för badartiklar höjs till 1 krona för alla.

KULTURPEDAGOG: Kommunen anslår 10.000 kronor för en kulturpedagog vid folkbiblioteket. Kulturpedagogerna är anställda av Norrbottens Bildningsförbund.

LOKALPENGAR: 580.000 kronor anslås till samlingslokaler för 1975. Pengarna går till drift och underhåll. Malmbergets Folkets hus får ett driftsbidrag på 350.000, Gällivare Folkets hus totalt 100.000.

SOPTIPPAR: 30.000 kronor finns med i 1975 års budget till soptippar i Skröven, Skaulo, Niilivaara och Mårdsel.

Det har vi råd med 1975

Avloppsrening: 3 miljoner anslås till avloppsrening i tätorten. Kommunen får satsa 1,8 milj., resten är statsbidrag.

Skauloskolan får nya infarter för 5.000 kronor.

Hakkasskolan: Slöjd- och verkstadslokalerna ändras för 8.000.

Sjöparksskolan repareras och får ny utrustning och inredning för 83.000. Investeringarna i **Bäckskolan** kräver 194.000 ur 1975 års kapitalbudget.

Kulturbussen: 7.000 investeras i videokassetanläggning.

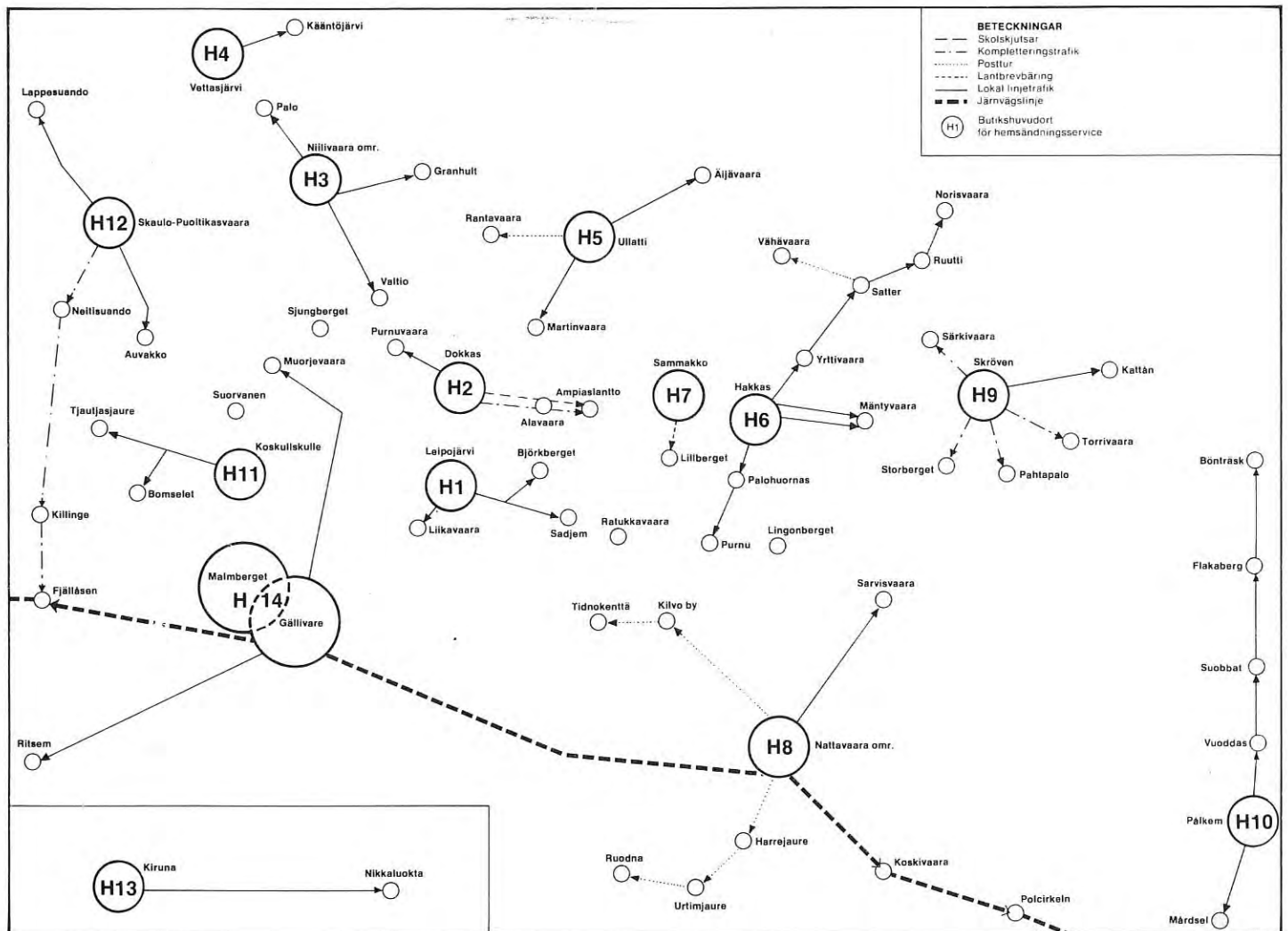
Förskolan vid elevhemmet i Malmberget kräver en investering på 300.000 under 1975. Markarbeten för barnstuga i Gällivare-Malmberget kostar 150.000.

Åldringsvården: Inventarier i Hedgården-Lövberga köps för 65.000. Utrustningen av Lövberga dagcentral kostar 340.000. Hedgården repareras för 300.000.

Försöket med videokassett ("TV på burk") i kulturbussen fortsätter.

Så klarar vi glesbygdens VARUFÖRSÖRJNING

Riksdagen beslutade 1973 om statligt stöd till kommersiell service i glesbygd. Staten svarar tillsammans med kommunerna för kostnaderna.

Om avståndet till närmaste butik överstiger två kilometer kan man få varor hemsända en gång i veckan under förutsättning att inköpen sker i närmaste affär med lämpligt sortiment.

Inköpen får endast ske i en affär varje gång och då måste man handla för minst 20 kronor eller fem kilo.

Hemsändningsbidraget utgår med högst tre kronor per försändelse. Bidraget söks av butiksägaren och kunden behöver bara ringa upp sin butik, beställa varorna och ange att man önskar använda sig av hemsändningsservicen.

Varorna fraktas sedan med reguljära kommunikationer, buss, tåg, osv. Till de orter som inte har daglig förbindelse kommer skolskjutsarna att utnyttjas och där inte sådan finns sätter kommunen in kompletteringstrafik, dvs. oftast taxi.

Kommunen är uppdelad i 14 områden (se kartan). De inringade områdena anger utsändningssorterna.